https://doi.org/10.34142/23129387.2026.74.04

УДК 159.9.072.4
ORCID 0009-0004-3938-3755
ORCID 0009-0007-7677-0406

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ (НА ПРИКЛАДІ ІТ-СФЕРИ)

Захар Кушнарьов [1ABC] **,** ***Олександр Безелюк*** [2ABC]
Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет»

[1]*аспірант кафедри загальної та диференційної психології,*
E-mail: kushnarovzak@gmail.com
[2] *аспірант кафедри психології,*
E-mail: mralexshark@gmail.com

Авторський внесок: А – дизайн дослідження; В – збір даних; С – підготовка рукопису.

Актуальність дослідження: цифрова трансформація професійного середовища та зростання інноваційних вимог підвищують психологічне навантаження на фахівців технічних спеціальностей, зокрема фахівців ІТ-сфери. Складність професійних завдань, багатозадачність і необхідність постійного оновлення компетентностей посилюють когнітивну напругу та ризик зниження психологічного благополуччя. За таких умов актуалізується потреба теоретичного осмислення креативності як особистісного ресурсу підтримання психологічного благополуччя.

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування та концептуалізація креативності як особистісного ресурсу психологічного благополуччя фахівців технічних спеціальностей (на прикладі ІТ-сфери), розроблення структурно-функціональної моделі, що відображає взаємозв'язки між структурними компонентами креативності та показниками психологічного благополуччя.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення наукових джерел; порівняльний аналіз сучасних підходів; структурно-функціональний аналіз; теоретичне моделювання для побудови авторської моделі.

Результати дослідження: розроблено структурно-функціональну модель креативності як ресурсу психологічного благополуччя фахівців технічних спеціальностей (на прикладі фахівців ІТ-сфери), що включає структурний (когнітивний, особистісний, мотиваційно-смисловий) та функціональний (адаптаційний, регуляторний, буферний, смислотворчий) виміри. Обґрунтовано, що когнітивна гнучкість визначає спосіб інтерпретації складних професійних ситуацій, розширює варіативність рішень і впливає на емоційне реагування; особистісні характеристики забезпечують психологічну стійкість у умовах невизначеності та підтримують автономію; внутрішня мотивація і смислова залученість сприяють збереженню професійної активності. Показано, що реалізація адаптаційної, регуляторної та буферної функцій креативності сприяє зниженню впливу стресогенних факторів і підтримує психологічне благополуччя через зміцнення відчуття компетентності, професійної ефективності та суб'єктивної значущості діяльності.

Висновки: креативність фахівців технічних спеціальностей постає як інтегративний особистісний ресурс психологічного благополуччя, що реалізується через взаємодію когнітивного, особистісного та мотиваційно-смислового компонентів. Узгоджене функціонування цих складових забезпечує адаптацію до складних професійних вимог, підтримує залученість і емоційну стабільність. Запропонована структурно-функціональна модель створює теоретичне підґрунтя для подальшої емпіричної перевірки ролі креативності у збереженні психологічного благополуччя фахівців ІТ-сфери.

Ключові слова: *креативність, психологічне благополуччя, фахівці технічних спеціальностей, фахівці ІТ-сфери, структурно-функціональна модель, особистісні ресурси, професійна діяльність.*

Structural-functional model of creativity as a resource of psychological well-being of specialists in technical fields (a case study of the IT sector)

Zakhar Kushnarov [1 ABC] ***, Oleksandr Bezelyuk*** [2ABC]

[1] *PhD student, Department of General and Differential Psychology, State Higher Educational Institution «Donbas State Pedagogical University»*
E-mail: kushnarovzak@gmail.com
2 PhD student, Department of General and Differential Psychology, State Higher Educational Institution «Donbas State Pedagogical University»
E-mail: mralexshark@gmail.com

Author's contribution: A – research design; B – data collection; C – manuscript preparation.

Relevance of the study: the digital transformation of the professional environment and the growing innovation demands increase the psychological load on specialists in technical fields, particularly IT professionals. The complexity of professional tasks, multitasking, and the need for continuous updating of competencies intensify cognitive strain and raise the risk of decreased psychological well-being. Under such conditions, there is a need for a theoretical understanding of creativity as a personal resource for maintaining psychological well-being.

Purpose of the study: to provide a theoretical justification and conceptualization of creativity as a personal resource of psychological well-being among specialists in technical fields (with a focus on IT professionals), and to develop a structural-functional model reflecting the interrelations between the structural components of creativity and indicators of psychological well-being.

Research methods: theoretical analysis and generalization of scientific sources; comparative analysis of contemporary approaches; structural-functional analysis; theoretical modeling for the development of the author's model.

Research results: a structural-functional model of creativity as a resource of psychological well-being among specialists in technical fields (with a focus on IT professionals) has been developed, including structural (cognitive, personal, motivational-meaningful) and functional (adaptive, regulatory, buffering, meaning-making) dimensions. It is substantiated that cognitive flexibility determines the interpretation of complex professional situations, expands variability of solutions, and influences emotional responses; personal characteristics ensure psychological stability under conditions of uncertainty and support autonomy; intrinsic motivation and

meaningful engagement contribute to sustained professional activity. It is shown that the realization of adaptive, regulatory, and buffering functions of creativity reduces the impact of stress factors and supports psychological well-being by strengthening the sense of competence, professional efficacy, and subjective significance of activity.

Conclusions: creativity among specialists in technical fields functions as an integrative personal resource of psychological well-being, realized through the interaction of cognitive, personal, and motivational-meaningful components. The coordinated functioning of these elements ensures adaptation to complex professional demands, supports engagement, and maintains emotional stability. The proposed structural-functional model provides a theoretical foundation for further empirical verification of the role of creativity in sustaining the psychological well-being of IT professionals.

Keywords: *creativity, psychological well-being, specialists in technical fields, IT professionals, structural-functional model, personal resources, professional activity.*

Вступ. Сучасний розвиток технічних спеціальностей, зокрема ІТ-сфери, відбувається в умовах високої інтенсивності когнітивного навантаження, швидкої зміни технологічних платформ, конкуренції та постійної потреби в інноваційності. Ці характеристики формують специфічне професійне середовище, у якому поряд із вимогами до технічної компетентності зростає значущість психологічних чинників ефективності діяльності та збереження психологічного благополуччя. У зв'язку з цим проблема інтеграції професійної продуктивності та внутрішньої стабільності фахівців технічних спеціальностей набуває особливої актуальності.

Психологічне благополуччя в сучасній науці розглядається як багатовимірний феномен, що включає як гедонічний компонент (суб'єктивне задоволення життям, баланс позитивного та негативного афекту), так і евдемонічний вимір (самореалізація, автономія, відчуття компетентності, смислова визначеність) (Diener et al., 1999; Ryff, 1989; Ryff & Keyes, 1995). У межах евдемонічного підходу психологічне благополуччя пов'язується зі здатністю особистості

реалізовувати власний потенціал у діяльності, підтримувати внутрішню цілісність і конструктивно взаємодіяти з середовищем. Для фахівців технічних спеціальностей це означає не лише відсутність дистресу чи вигорання, а й переживання професійної значущості, ефективності та творчої залученості.

Організаційна психологія останніх десятиліть підкреслює, що благополуччя працівників є не другорядним, а системоутворювальним чинником професійної ефективності. Згідно з моделлю «вимоги–ресурси роботи» (Job Demands–Resources Model), співвідношення між професійними вимогами та наявними ресурсами визначає рівень залученості, продуктивності й ризик емоційного вигорання (Demerouti et al., 2001; Bakker & Demerouti, 2007). У контексті IT-сфери професійні вимоги часто включають високий темп роботи, дедлайни, багатозадачність, необхідність швидкого освоєння нових технологій, що підвищує ризик когнітивного перевантаження та психологічної втоми. За таких умов особистісні ресурси набувають ключового значення для підтримання стабільного психологічного функціонування.

Особливістю IT-середовища є його інноваційна природа. Діяльність програмістів, розробників, системних аналітиків, інженерів пов’язана з вирішенням нестандартних задач, проєктуванням нових рішень, оптимізацією алгоритмів та пошуком альтернативних підходів. У цьому контексті креативність виступає не лише як бажана професійна характеристика, а як системна умова успішності діяльності. У психології креативність традиційно визначається як здатність продукувати нові й водночас цінні ідеї або рішення (Amabile, 1996; Sternberg & Lubart, 1999). Вона включає когнітивну гнучкість, дивергентне мислення, відкритість досвіду, здатність до рефреймінгу проблемних ситуацій.

Водночас сучасні дослідження засвідчують, що креативність пов’язана не лише з продуктивністю, а й із психологічним благополуччям. Позитивний афект сприяє розширенню когнітивного репертуару та гнучкості мислення

(Fredrickson, 2001), а переживання творчої залученості та «потоку» асоціюється з високим рівнем суб'єктивного благополуччя (Csikszentmihalyi, 1990). Таким чином, між креативністю та психологічним благополуччям існує взаємозв'язок, який потребує системного аналізу саме в умовах професійної діяльності технічних фахівців.

Попри значну кількість досліджень креативності та благополуччя, проблема їх інтеграції у професійному контексті технічних спеціальностей залишається недостатньо розробленою. Більшість робіт зосереджені або на вивченні креативності як когнітивної здатності, або на аналізі благополуччя як результату організаційних впливів. Недостатньо уваги приділено розгляду креативності як внутрішнього психологічного ресурсу, що може опосередковувати вплив професійних вимог на стан благополуччя.

Урахування специфіки IT-сфери дозволяє припустити, що креативність виконує подвійну функцію: з одного боку, вона забезпечує професійну результативність у вирішенні складних технічних задач; з іншого – виступає механізмом адаптації до умов невизначеності, інтенсивного темпу роботи та інноваційних викликів. Саме ця подвійність зумовлює необхідність побудови структурно-функціональної моделі, у якій креативність розглядатиметься як інтегративний особистісний ресурс психологічного благополуччя.

Отже, актуальність дослідження визначається потребою теоретичного осмислення ролі креативності у підтриманні психологічного благополуччя фахівців технічних спеціальностей в умовах інноваційного професійного середовища. Розроблення структурно-функціональної моделі креативності як ресурсу психологічного благополуччя (на прикладі IT-сфери) дозволить інтегрувати когнітивні, емоційні та регуляторні аспекти творчої активності у цілісну систему аналізу професійного функціонування особистості.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні

та концептуалізації креативності як особистісного ресурсу психологічного благополуччя фахівців технічних спеціальностей (на прикладі ІТ-сфери), а також у розробленні структурно-функціональної моделі, що відображає взаємозв'язки між структурними компонентами креативності та показниками психологічного благополуччя.

Методи дослідження. Дослідження мало теоретико-концептуальний характер і ґрунтується на комплексі загальнонаукових та спеціальних методів. Використано критичний аналіз і порівняння сучасних наукових підходів до вивчення креативності, психологічного благополуччя та ресурсної парадигми в умовах цифрової трансформації професійного середовища. Затосовано узагальнення та систематизацію теоретичних положень з метою виокремлення структурних компонентів креативності та визначення їх функціональної ролі у підтриманні психологічного благополуччя фахівців технічних спеціальностей. На основі структурно-функціонального підходу та принципів теоретичного конструювання розроблено модель креативності як особистісного ресурсу психологічного благополуччя фахівців (на прикладі ІТ-сфери).

Результати.

Розроблення структурно-функціональної моделі креативності як ресурсу психологічного благополуччя фахівців технічних спеціальностей ґрунтується на інтеграції кількох взаємодоповнювальних методологічних підходів, що дозволяють розглядати креативність не ізольовано, а в системі професійного функціонування особистості в умовах цифрової трансформації.

Важливою методологічною основою виступає системний підхід, відповідно до якого психологічні феномени розглядаються як цілісні утворення, що мають внутрішню структуру та функціонують у взаємодії з професійним середовищем. У межах цього підходу психологічне благополуччя не зводиться до окремих емоційних чи

когнітивних показників, а розуміється як інтегративний результат функціонування різних рівнів психічної організації. Відповідно, креативність у моделі трактується як багатокомпонентна система, що включає когнітивні, особистісні та мотиваційні характеристики, здатні виконувати адаптаційну функцію.

Наступною методологічною засадою є ресурсна парадигма, представлена в межах позитивної психології та організаційних досліджень. Згідно з нею, особистісні ресурси виконують роль буфера між професійними вимогами та можливими негативними наслідками стресу (Bakker & Demerouti, 2007). У цьому контексті креативність розглядається як внутрішній психологічний ресурс, що забезпечує гнучке реагування на складні та невизначені професійні ситуації, характерні для сучасної IT-сфери. Вона дозволяє трансформувати професійні виклики у задачі розвитку, підтримуючи відчуття компетентності та автономії, які є складниками евдемонічного благополуччя (Ryff, 1989).

Методологічною засадою також виступає структурно-функціональний підхід, який передбачає аналіз як внутрішньої будови феномена, так і його ролі у ширшій системі. У межах даної логіки креативність аналізується з двох позицій: структурної – через виокремлення її компонентів (когнітивного, особистісного, мотиваційного), та функціональної – через визначення її ролі у підтриманні психологічної рівноваги, професійної залученості та смислової інтеграції діяльності. Такий підхід дозволяє поєднати аналіз властивостей креативності з вивченням її регуляторної та адаптаційної функції.

Важливим методологічним орієнтиром є також концепція взаємодії «вимоги–ресурси» (Demerouti et al., 2001), яка забезпечує логіку включення креативності до моделі як компенсаторного та модераторного механізму. В умовах зростання професійних вимог у сфері високих технологій креативність може зменшувати вплив перевантаження та

невизначеності шляхом розширення когнітивних стратегій і підтримання внутрішньої мотивації.

Окрім того, при побудові моделі враховується положення теорії розширення та побудови позитивних емоцій (Fredrickson, 2001), згідно з якими позитивні емоційні переживання сприяють накопиченню довготривалих психологічних ресурсів. Творча діяльність у професійному контексті здатна генерувати позитивний афект і переживання залученості, що підсилює взаємозв'язок між креативністю та благополуччям.

Таким чином, методологічна основа структурно-функціональної моделі включає системний, ресурсний та структурно-функціональний підходи, доповнені положеннями моделі «вимоги–ресурси» та теорії позитивних емоцій. Їх інтеграція дозволяє розглядати креативність як багаторівневий особистісний ресурс, що виконує регуляторну, адаптаційну та смислотворчу функції у підтриманні психологічного благополуччя фахівців технічних спеціальностей.

Структурно-функціональна модель креативності як ресурсу психологічного благополуччя фахівців технічних спеціальностей передбачає двовимірну організацію аналізу. У структурному вимірі креативність розглядається як багатокомпонентне утворення, що включає когнітивний (гнучкість мислення, здатність до дивергентного продукування ідей), особистісний (відкритість досвіду, толерантність до невизначеності) та мотиваційно-смисловий (внутрішня мотивація, спрямованість на інноваційність) компоненти. У функціональному вимірі ці компоненти виконують регуляторну, адаптаційну та смислотворчу функції, опосередковуючи вплив професійних вимог цифрового середовища на психологічне благополуччя. Модель відображає, як внутрішня структура креативності трансформується у ресурс, що підтримує професійну залученість, відчуття компетентності та емоційну стабільність.

Отже, у межах запропонованої моделі структурний вимір креативності розглядається як інтегративна система

взаємопов'язаних компонентів, що забезпечують потенціал творчої активності особистості та визначають її адаптивні можливості у професійному середовищі. Йдеться не лише про здатність продукувати оригінальні ідеї, а про цілісну психологічну організацію, яка поєднує когнітивні, особистісні та мотиваційно-смислові характеристики.

Когнітивний компонент у структурі креативності відображає специфіку пізнавальної організації особистості, що забезпечує продуктивну роботу з новою, складною та суперечливою інформацією. Його сутність полягає не лише у здатності генерувати оригінальні ідеї, а у способі мислення, який характеризується варіативністю, пластичністю та контекстуальною чутливістю. У межах запропонованої моделі цей компонент визначає інтелектуальний потенціал особистості до перебудови ментальних схем відповідно до вимог професійної діяльності.

Однією з ключових характеристик когнітивного виміру є здатність до варіативного породження рішень. Така здатність дозволяє виходити за межі стандартних алгоритмів і розглядати проблему з різних ракурсів. Це зменшує залежність від стереотипних стратегій та підвищує гнучкість у ситуаціях, де відсутній очевидний шлях розв'язання. У професійному контексті це означає здатність швидко адаптуватися до нових умов і змін у задачах без втрати продуктивності.

Важливою складовою когнітивного компонента є пластичність мислення, що проявляється у готовності змінювати підхід, переглядати попередні висновки та поєднувати різні інформаційні джерела. Така пластичність забезпечує подолання інтелектуальної фіксації та підтримує відкритість до альтернативних варіантів. Вона також сприяє зниженню психологічного напруження, оскільки дозволяє сприймати складність не як загрозу, а як простір для пошуку.

Окреме значення має здатність до когнітивної реконструкції ситуації – уміння змінювати інтерпретацію проблеми через її нове осмислення. Цей процес полягає у зміні

акцентів, пошуку прихованих можливостей і переоцінці значущості труднощів. Саме така реконструкція зменшує відчуття безпорадності й підтримує переживання суб'єктивного контролю, що безпосередньо пов'язано зі збереженням психологічної рівноваги.

Когнітивний компонент також включає усвідомлене управління власними розумовими процесами. Здатність відстежувати ефективність обраних стратегій, своєчасно їх коригувати та оцінювати результативність мислення створює передумови для саморегуляції інтелектуальної діяльності. Така рефлексивність підсилює відчуття компетентності й професійної впевненості.

Когнітивний компонент виступає базовою ланкою креативності, що опосередковує взаємодію між зовнішніми вимогами та внутрішніми ресурсами особистості. Саме спосіб переробки інформації визначає характер емоційного реагування та подальшу поведінкову активність. Гнучке та варіативне мислення створює підґрунтя для адаптивного сприйняття професійних викликів і тим самим сприяє підтриманню психологічного благополуччя.

Особистісний компонент у структурі креативності відображає ті індивідуально-психологічні властивості, які забезпечують готовність особистості до творчої активності та визначають її стійкість у ситуаціях інтелектуальної складності. Якщо когнітивний компонент окреслює спосіб мислення, то особистісний вимір характеризує внутрішню налаштованість на новизну, відкритість досвіду та здатність витримувати неоднозначність результатів.

Центральною характеристикою цього компонента є відкритість до нового досвіду, що проявляється у схильності досліджувати незнайомі підходи, приймати альтернативні точки зору та виходити за межі усталених уявлень. Така відкритість знижує опір змінам і сприяє сприйняттю складних професійних ситуацій як можливостей для розвитку. Вона також пов'язана з гнучким ставленням до власних помилок, що підтримує

психологічну стійкість у процесі пошуку нестандартних рішень.

Важливим елементом особистісного компонента є толерантність до невизначеності. Йдеться про здатність зберігати внутрішню рівновагу та продуктивність діяльності в умовах неповної інформації, неоднозначних вимог або відсутності чітких алгоритмів дії. Така толерантність зменшує тривожність і перешкоджає формуванню ригідних реакцій, що дозволяє підтримувати конструктивне ставлення до професійних труднощів.

До особистісного виміру також належить готовність до інтелектуального ризику – схильність брати на себе відповідальність за нові рішення, навіть якщо їх результат не гарантований. Ця риса пов'язана з упевненістю у власних можливостях і збереженням внутрішньої автономії. Саме вона дозволяє реалізовувати творчі ідеї в реальній діяльності, а не обмежуватися лише їх потенційною генерацією.

Не менш значущою є внутрішня незалежність мислення, що проявляється у здатності зберігати власну позицію попри зовнішній тиск або усталені стандарти. Вона забезпечує цілісність професійної ідентичності та підтримує відчуття самодостатності. У контексті психологічного благополуччя ця характеристика сприяє збереженню автономії та самоповаги.

У своїй сукупності зазначені властивості формують психологічний фундамент творчої активності. Вони визначають не лише здатність особистості ініціювати нові ідеї, а й готовність витримувати напруження, пов'язане з їх реалізацією. Таким чином, особистісний компонент виконує стабілізуючу функцію в структурі креативності, підтримуючи внутрішню цілісність і психологічну рівновагу в умовах складної професійної діяльності.

Мотиваційно-смисловий компонент у структурі креативності відображає внутрішні спонукальні механізми та ціннісні орієнтації, які визначають спрямованість творчої активності та її особистісну значущість. Якщо когнітивний компонент забезпечує інтелектуальну можливість генерування

нових рішень, а особистісний – психологічну готовність до їх реалізації, то мотиваційно-смисловий вимір надає творчій діяльності енергетичної та екзистенційної основи.

Ключовим елементом цього компонента є внутрішня мотивація, що ґрунтується на інтересі до самого процесу діяльності, задоволенні від розв'язання складних задач та прагненні до самовдосконалення. На відміну від зовнішніх стимулів, внутрішня мотивація підтримує стійку залученість і сприяє глибокому зануренню у професійні завдання. Саме вона створює передумови для тривалої концентрації, наполегливості та пошуку нестандартних підходів без постійної потреби в зовнішньому підкріпленні.

Не менш важливим є смисловий аспект творчої діяльності. Смислова інтеграція означає, що інноваційна активність включається у структуру професійної ідентичності та сприймається як спосіб реалізації особистісного потенціалу. Коли людина пов'язує творчий пошук із власними цінностями та довгостроковими цілями, діяльність набуває екзистенційної значущості, що підсилює її психологічну стійкість у складних ситуаціях.

Мотиваційно-смисловий компонент також включає орієнтацію на розвиток, яка проявляється у прагненні до професійного зростання та постійного розширення компетентності. Така орієнтація підтримує позитивне ставлення до труднощів як до етапів навчання, а не як до загроз самоповазі. Вона сприяє формуванню відчуття прогресу й компетентності, що є важливою складовою психологічного благополуччя.

Системна взаємодія внутрішньої мотивації, смислової залученості та орієнтації на розвиток формує енергетичний центр креативності. Саме цей компонент забезпечує сталість творчої активності та її здатність виконувати ресурсну функцію. Завдяки йому креативність перестає бути ситуативною реакцією і набуває характеру стійкої особистісної позиції, що підтримує відчуття автономії, професійної значущості та внутрішньої

задоволеності діяльністю.

Взаємодія зазначених компонентів має системний характер. Когнітивна гнучкість створює інтелектуальні можливості для нових рішень; особистісні якості забезпечують психологічну готовність до їх реалізації; мотиваційно-смислові механізми підтримують стійкість і спрямованість творчої активності. У своїй єдності ці компоненти формують структурну основу креативності як внутрішнього ресурсу, який може бути мобілізований у професійній діяльності та слугувати підґрунтям для підтримання психологічного благополуччя.

Таким чином, структурний вимір креативності відображає її внутрішню організацію як багаторівневої психологічної системи. Саме ця внутрішня структура визначає потенціал креативності до виконання функціональних ролей у процесі регуляції професійної активності та збереження психологічної рівноваги, що стане предметом подальшого аналізу.

Функціональний вимір у запропонованій моделі відображає роль креативності у регуляції професійної діяльності та підтриманні психологічної рівноваги. Якщо структурний вимір описує внутрішню організацію креативності як системи взаємопов'язаних компонентів, то функціональний аналіз спрямований на з'ясування того, як ця система реалізується у реальних умовах професійного навантаження та впливає на стан психологічного благополуччя.

У функціональному аспекті креативність виконує передусім адаптаційну функцію. Вона забезпечує гнучке реагування на змінні професійні вимоги, дозволяє переосмислювати складні задачі та знаходити альтернативні шляхи їх розв'язання. Завдяки цьому зменшується ймовірність фіксації на труднощах і формується установка на пошук, що підтримує відчуття ефективності та контролю. Такий механізм сприяє зниженню рівня психологічної напруги й підсилює переживання компетентності.

Другою важливою функцією є регуляторна. Креативність опосередковує взаємодію між когнітивною оцінкою ситуації та

емоційним реагуванням, трансформуючи потенційно стресові обставини у простір для інтелектуальної активності. Здатність до рефреймінгу та варіативного мислення дозволяє змінювати інтерпретацію труднощів, що впливає на інтенсивність негативних емоцій та підтримує емоційну стабільність. У цьому сенсі креативність виступає внутрішнім механізмом саморегуляції.

Крім того, креативність виконує смислотворчу функцію. Творча діяльність надає професійному досвіду суб'єктивної значущості, формує відчуття причетності до створення нового та підтримує позитивну професійну ідентичність. Саме через смислове наповнення діяльності креативність пов'язується з евдемонічним виміром психологічного благополуччя, який включає автономію, самореалізацію та особистісне зростання.

Не менш важливою є буферна функція креативності. У ситуаціях підвищеного навантаження вона пом'якшує вплив професійних стресорів, розширюючи можливості вибору та зменшуючи переживання безвиході. Можливість бачити декілька варіантів дії знижує суб'єктивну жорсткість ситуації та підтримує впевненість у здатності впоратися з труднощами.

Таким чином, у функціональному вимірі креативність виступає як багатофункціональний психологічний ресурс, що забезпечує адаптацію, саморегуляцію, смислову інтеграцію та стабілізацію емоційного стану. Саме через реалізацію цих функцій структурні компоненти креативності набувають значення чинника підтримання психологічного благополуччя фахівців технічних спеціальностей.

У межах запропонованої моделі структурний і функціональний виміри креативності перебувають у взаємодії, утворюючи цілісну динамічну систему. Структурний рівень відображає потенціал особистості до творчої активності через сукупність когнітивних, особистісних і мотиваційно-смислових характеристик. Функціональний рівень демонструє, яким чином цей потенціал реалізується у професійній діяльності та впливає на психологічне благополуччя.

Когнітивний компонент створює інтелектуальні можливості для варіативного мислення та перебудови проблемних ситуацій; особистісний забезпечує психологічну готовність до новизни й витримування невизначеності; мотиваційно-смисловий надає діяльності енергетичної та ціннісної спрямованості. У своїй сукупності ці компоненти формують внутрішню ресурсну основу креативності. Водночас саме через виконання адаптаційної, регуляторної, буферної та смислотворчої функцій цей ресурс набуває практичної значущості для збереження психологічної рівноваги.

Взаємодія рівнів має циклічний характер. Реалізація функціональних механізмів креативності в діяльності сприяє накопиченню позитивного професійного досвіду, що, своєю чергою, зміцнює структурні компоненти – підвищує впевненість у власних інтелектуальних можливостях, підтримує внутрішню мотивацію та розширює когнітивну гнучкість. Таким чином, структурні характеристики забезпечують функціональну ефективність, а функціональна реалізація підсилює й стабілізує структурний потенціал.

Отже, креативність у моделі постає не як ізольована властивість, а як інтегрована система, у якій внутрішня організація та її практичне втілення взаємно зумовлюють одна одну. Саме ця інтеграція забезпечує перетворення креативності на дієвий психологічний ресурс, що підтримує професійну залученість, відчуття компетентності та загальне психологічне благополуччя фахівців технічних спеціальностей.

Висновки

Креативність фахівців технічних спеціальностей є системним багаторівневим утворенням, що виконує функцію особистісного ресурсу психологічного благополуччя в умовах інноваційної та інтенсивної професійної діяльності. Вона визначається не лише інтелектуальними особливостями, але й взаємодією когнітивних, особистісних та мотиваційно-смислових механізмів, які забезпечують узгодженість внутрішніх можливостей особистості з професійними вимогами.

Когнітивний компонент креативності виступає базовою інтелектуальною основою ресурсності, оскільки саме він визначає спосіб інтерпретації складних професійних ситуацій, гнучкість мислення та здатність до варіативного пошуку рішень. Його недостатня сформованість може зумовлювати ригідність мислення, посилення перевантаження та зниження відчуття контролю.

Особистісний компонент забезпечує психологічну готовність до новизни, витримування невизначеності та прийняття ризику. Саме він підтримує внутрішню стабільність і сприяє збереженню автономії фахівців технічних спеціальностей у ситуаціях підвищеної професійної складності.

Мотиваційно-смисловий компонент визначає енергетичну та ціннісну спрямованість творчої активності. Внутрішня мотивація, орієнтація на розвиток і смислова інтеграція професійної діяльності забезпечують стійку залученість і позитивне переживання власної професійної реалізації, що безпосередньо пов'язано з психологічним благополуччям.

Функціональний вимір моделі відображає реалізацію креативності через адаптаційну, регуляторну, буферну та смислотворчу функції. У фахівців ІТ-сфери креативність сприяє трансформації професійних викликів у простір для розвитку, підтримує емоційну стабільність і знижує вплив стресових факторів.

За умов узгодженої взаємодії структурних і функціональних компонентів креативність набуває статусу ресурсу, що забезпечує збереження психологічного благополуччя фахівців технічних спеціальностей. Дисбаланс між когнітивними, особистісними та мотиваційно-смисловими складовими може призводити до зниження професійної залученості, втрати відчуття компетентності та послаблення психологічного благополуччя фахівців ІТ-сфери.

Етика, фінансування, конфлікт інтересів. Автори підтверджують дотримання принципів та стандартів публікаційної етики, що відповідають COPE та рекомендаціям

міжнародних медичних редакторів. Зовнішнє фінансування не отримувалося. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література:

Amabile, T. M. (1996). Creativity in context: Update to the social psychology of creativity. Boulder, CO: Westview Press. https://doi.org/10.4324/9780429501234

Bakker, A. B., & Demerouti, E. (2007). The Job Demands–Resources model: State of the art. *Journal of Managerial Psychology, 22*(3), 309–328. https://doi.org/10.1108/02683940710733115

Csikszentmihalyi, M. (1990). Flow: The psychology of optimal experience. New York: Harper & Row.

Demerouti, E., Bakker, A. B., Nachreiner, F., & Schaufeli, W. B. (2001). The Job Demands–Resources model of burnout. *Journal of Applied Psychology, 86*(3), 499–512 https://doi.org/101037//0021-9010863499

Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin, 125*(2), 276–302. https://doi.org/10.1037/0033-2909.125.2.276

Fredrickson, B. L. (2001). The role of positive emotions in positive psychology: The broaden-and-build theory of positive emotions. *American Psychologist, 56*(3), 218–226. doi: 10.1037//0003-066x.56.3.218

Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology, 57*(6), 1069–1081. DOI:10.1037/0022-3514.57.6.1069

Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology, 69*(4), 719–727. DOI:10.1037/0022-3514.69.4.719

Sternberg, R. J., & Lubart, T. I. (1999). The concept of creativity: Prospects and paradigms. In R. J. Sternberg (Ed.), *Handbook of creativity* (pp. 3–15). Cambridge: Cambridge University Press. DOI: https://doi.org/10.1017/CBO9780511807916.003

Отримано: 18 01 2026 року
Прорецензовано: 14 02 2026 року
Прийнято до друку: 20 02 2026 року